

Halvparten av kommunene ikke klare for demens-dobling

Kommunal Rapport 16.09.2024

Halvparten av kommunene sier de ikke er forberedt på den varslede doblingen av demenspasienter de neste årene. De pårørende må trå til stadig mer.

Sentio har spurt politisk og administrativ ledelse i 317 norske kommuner om de er forberedt på den ventede økningen i demenspasienter i årene som kommer. I dag er det rundt 100.000 som har demenssykdom, men dette vil trolig doble seg i løpet av de neste to tiårene fordi andelen eldre øker kraftig.

49 prosent av kommunene svarte at de ikke er godt nok forberedt, mens 48 prosent mener de er det. Kun 4 prosent svarte at de ikke vet eller ikke har en mening om saken. En tilsvarende undersøkelse i 2022 viste omtrent de samme tallene.

Undersøkelsen er gjort på vegne av Nasjonalforeningen for folkehelsen. Fagsjef Tone Poulsson Torgersen i foreningen mener kommunene må ta større grep for å systematisere innsatsen rundt demenspasienter, ikke minst slik at pårørende kan få bedre støtte og avlastning.

Press på pårørende

Det er kritisk at kommunene handler nå for å ruste seg bedre. Demenssyke og deres pårørende kan ikke vente lenger, sier hun.

Undersøkelsen avdekker at innsatsen fra familie og andre nære kommer til å bety stadig mer i demensomsorgen. Hele 86 prosent av kommunene oppgir at de forventer mer innsats fra pårørende i fremtiden. Dette er en økning på 9 prosentpoeng fra 2022.

Det er de minste kommunene som sliter mest med å gi fullverdige tjenester uten hjelp fra pårørende. Torgersen mener det er alvorlig at kommunene i så stor grad støtter seg på at pårørende skal bidra med omfattende pleie.

Mange sliter seg allerede ut og blir selv syke. Pårørendeinnsatsen er nesten like stor som den offentlige, og mange er på vakt hele døgnet, hele året. Dette er ikke bærekraftig, sier hun.

Verst i nord

Resultatene viser klare regionale forskjeller. Mens 55 prosent av kommunene på Vestlandet føler seg rustet til å håndtere økningen, er det kun 36 prosent av kommunene i Nord-Norge som deler denne oppfatningen.

Mindre kommuner ser ut til å ha større tro på egne evner til å håndtere situasjonen enn større kommuner. Blant kommuner med under 2.000 innbyggere mener 57 prosent de er godt forberedt, mens 42 prosent av dem med over 20.000 innbyggere sier det samme. Det er bekymringsfullt at så mange kommuner, spesielt i nord, oppgir at de ikke er forberedt, sier Arve Østgaard, en av prosjektlederne bak undersøkelsen.

Vi vet at demens rammer stadig flere, og kommunene må settes i stand til å tilby tilstrekkelige tjenester – uten at pårørende blir overbelastet, sier han.

Må bli valgkampsak

Fagsjef Tone Poulsson Torgersen peker på at mange mennesker med demens får god omsorg, men at det allerede i dag er mange som ikke får den hjelpen de trenger.

Ofte må pårørende være den som finner fram i systemet, finner de riktige fagfolkene og informasjonen, samtidig som de gir omsorg og kjærlighet i hverdagen.

Det til tross for at alle demenspasienter har krav på en koordinator.

Dette er et politisk ansvar i den enkelte kommune, og et politisk ansvar nasjonalt. Vi forventer at disse utfordringene vil prege valgkampen neste år, sier hun.

317 av 356 kommuner er spurt i undersøkelsen. Feilmarginen er på 3,3 – 5,5 prosentpoeng.

Når man bryter ned til mindre grupper, for eksempel landsdel, blir feilmarginen større.